

از تقابل موشکی تا فرو پاشی تریبات نظارتی

تَرک در رژیم‌های استراتژیک میان مسکو-واشنگتن

روابط روسیه و امریکا در دوره یساجنگ سرد دچار نوسانات زیادی شده ، روند مستمر تشدید اختلافات و تنش‌ها را طی کرده و پس از بروز بحران اوکراین در سال ۲۰۱۴ وارد مرحله تقابل شده است. واشنگتن علاوه بر یوراپویب با مسکو در زمینه امنیتی و نظامی، سیاست تشدید فشارها علیه روسیه را در ابعاد مختلف سیاسی و دیپلماتیک، تجاری و اقتصادی و نظامی و تسلیحاتی و انرژی دنبال کرده است. در ماه‌های اخیر مسائل دیگری بر فهرست طولانی اختلافات دوجانبه افزوده شده است.

■ **خروج رسمی از پیمان آسمان‌های باز**

دولت ترامپ در راستای رویکرد کلی خود در زمینه بی‌اعتنایی و کنار گذاشتن پیمان‌های بین‌المللی، شش ماه پس از آنکه اعلام کرد قصد دارد از پیمان آسمان‌های باز (Treaty on Open Skies)خارج شود، مشارکت در این معاهده را روز

یک‌شنبه دوم آذر ۱۳۹۹ (۲۲ نوامبر ۲۰۲۰) به طور رسمی داد. دونالد ترامپ، رئیس‌جمهور امریکا در ۲۱ می ۲۰۲۰ خروج این کشور را از پیمان آسمان‌های باز به بهانه نقض مفاد این معاهده از سوی روسیه تأیید کرد؛ اتهامی که مسکو پیوسته آن را رد می‌کند.دولت ترامپ در چهار سال گذشته از تعداد زیادی از توافقات بین‌المللی از جمله پیمان‌های کنترل تسلیحات خارج شده است. اقدام دولت ترامپ با محکومیت جهانی مواجه شده و حتی متحدان اروپایی واشنگتن نیز بر خروج منتقدانه‌ای با آن داشته و خواهان تجدیدنظر در این زمینه شده‌اند. پیمان آسمان‌های باز توافقنامه‌ای بین ۳۴ کشور جهان درباره اجازه پرواز هواپیماهای تجسسی بر فراز مناطق کشورهای عضو این پیمان است. این پیمان در سال ۱۹۹۲ امضا و از سال ۲۰۰۲ به اجرا گذاشته شد و بخشی از تلاش‌های بین‌المللی برای اعتمادسازی در دوره پس از جنگ سرد است. این پیمان یکی از جامع‌ترین توافقنامه‌های بین‌المللی برای شفاف‌سازی فعالیت‌های نظامی بوده و در عین حال از زمان اجرایی شدن

تحلیل سیدعباس حسینی

روند مذاکرات صلح افغانستان به رغم پیشرفت‌هایی که به تازگی هر دو طرف پیرامون نهایی‌سازی دستورالعمل مذاکرات اعلام کرده‌اند، همچنان در بن‌بست قرار دارد. این بار پس از انعقاد پذیر ی نمایندگان گروه طالبان در دو خواست‌ها و شروط خود، این محمد اشرف غنی، رئیس‌جمهور این کشور است که با نافرمانی‌های گه‌نگو میهم خود، روند ادامه مذاکرات به خصوص آغاز مذاکرات اصلی، پس از نهایی‌سازی دستورالعمل را به چالش کشیده است.

■ **شکست بن‌بست مذاکرات بین الافغانی**

در تاریخ ۱۳۰۰ آبان و پس از دو ماه از آغاز مذاکرات بین‌الافغانی در دوحه، پایتخت قطر، منابع از شکست بن‌بست مذاکرات در نهایی‌سازی دستورالعمل آن با میانجیگری امریکا، قطر و پاکستان خبر دادند. در این مورد منابع در کنه‌های مذاکرات که بن‌بست تهیه دستورالعمل مذاکرات شکسته شده است و گروه‌های تماس دو طرف روی کلیات این دستورالعمل توافق کرده و اکنون تنها جزئیات باقی مانده است. منبع آگاه تأیید می‌کند که همه چیز آماده امضا بود، اما ریاست جمهوری افغانستان در آخرین لحظات دستور داد که این توافق اعلام نگردد و دو مقام ارشد مذاکره کننده دولت برای رایزنی‌های بیشتر به کابل فراخوانده شدند. قرار بود پس از رایزنی‌ها، توافق دو طرف در مورد دستورالعمل مذاکرات رسماً توسط محمد اشرف غنی و عبدالله عبدالله، رئیس شورای عالی مصالحه ملی اعلام گردد. اما با گذشت یک هفته خبری از اعلام شکستن بن‌بست مذاکرات در دوحه از سوی رهبران دولت افغانستان نشد، چنانچه یکی برخی گزارش‌ها حاکی از نارضایتی محمد اشرف غنی از چگونگی این پیشرفت بود، اما چرا؟!

■ **نارضایتی اشرف غنی**

منابعی در دولت افغانستان به روزنامه اطلاعات روز، چاپ کابل گفتند که رئیس‌جمهور قبیل از اینکه از طریق هیئت مذاکره کننده افغانستان از شکسته‌شدن بن‌بست مذاکرات صلح آگاه شود، امیر قطر به‌او زنگ زده و حل بن‌بست مذاکرات صلح را تبریک گفته است. اما به گفته این منبع، اشرف غنی از این مورد ناراحت است و پس از اینکه خبر حل بن‌بست را از طریق امیر قطر شنیده است، «معصوم استاگرزی»، رئیس هیئت مذاکره کننده افغانستان و «سلام رحیمی»، مشاور رئیس‌جمهور و یکی از اعضای این هیئت را

خروج امریکا از این پیمان، اعضای اروپایی عضو آن را در دو‌های بزرگی قرار داده است تا متحدان واشنگتن در ناتو با تضاد در زمینه تعهدات خود مواجه شوند. البته آلمان، فرانسه و بریتانیا ادامه پایبندی خود به این پیمان مهم را اعلام کرده‌اند. در عین حال خروج از پیمان آسمان‌های باز به افزایش تنش و مسابقه تسلیحاتی جدید و خطر ناکی با روسیه منجر خواهد شد، زیرا اجرای آن، نظارت مستمر کشورهای عضو آن بر فعالیت‌ها و تأسیسات نظامی کشورهای بااعت محدودیت‌هایی برای فعالیت‌های نظامی می‌شد و در فقدان چنین کنترلی مخصوصاً امریکا خواهد توانست اقدامات تسلیحاتی و نظامی مد نظر خود را انجام دهد، امری که واکنش اجتناب‌ناپذیر روسیه را در این زمینه به دنبال خواهد داشت.

■ **رقابت موشکی**

رقابت‌های امریکا و روسیه در عرصه موشکی نیز ابعاد جدیدی یافته و دو طرف به آزمایش‌های موشکی جدیدی مبادرت کرده‌اند. از جمله وزارت دفاع روسیه اعلام کرد که

پیرالملا

سرویس بین‌الملل ۹ ۸۸۹۹۸۴۴

اعلام کرد موشک فراصوت خود را در هاوایی آزمایش و آن را موفقیت‌آمیز توصیف و تلاشی مشترک بین نیروی دریایی و ارتش اعلام کرده است. بدین ترتیب امریکا یک گام بزرگ در زمینه ساخت و تولید موشک‌های فراصوت انجام داد که می‌تواند با سرعتی بالغ بر پنج تا ۲۰ برابر سرعت صوت حرکت کند که واکنشی به توسعه تسلیحات فراصوت در چین و روسیه محسوب می‌شود. وزارت دفاع امریکا این آزمایش را گامی بزرگ رو به جلو و پاسخی به انتقادات گسترده در این زمینه دانست که ایالات متحده از چین و روسیه در توسعه تسلیحات فراصوت عقب است. به گفته پنتاگون، این موشک به گونه‌ای طراحی شده است که از زمین و دریا قابلیت شلیک داشته باشد.

■ **تشدید اقدامات تحریک آمیز امریکا**

به نظر می‌رسد امریکا برای افزایش آمادگی‌ها برای مقابله با روسیه اقدامات تحریک‌آمیزی را با پرواز بمبافکن‌ها و نیز ورود شناورهای رزمی خود به محدوده‌های هوایی و دریایی روسیه تشدید کرده است. وزارت دفاع روسیه چهارم آذر ۱۳۹۹ اعلام کرد که ناوشکن امریکایی با نام «جان مک مک» وارد حریم دریایی روسیه در خلیج پتر کبیر (در خاور دور روسیه) شده و پس از دو کیلومتر پیشروی در این آب‌ها و هشدار ناو روسی ادمیرال وینوگرادوف به سمت آب‌های آزاد عقب‌نشینی کرد. خلیج پتر کبیر در شرق روسیه واقع شده است و بندر ولادی واستوک مهم‌ترین بندر آن محسوب می‌شود. این رویداد بی‌سابقه در واقع نشان‌دهنده رویکرد امریکا در زمینه تحریک هر چه بیشتر روسیه و از همه مهم‌تر از مودن میزان آمادگی نیروهای مسلح روسیه در برابر اقدامات تهاجمی واشنگتن است. از سوی دیگر بمبافکن‌های استراتژیک «ای-۵۲، اچ-۵۲» امریکایی رزمایشی که در اگوست ۲۰۲۰ انجام دادند، حمله هوایی به روسیه را شبیه‌سازی کردند. «سرگئی سورویوکی» فرمانده نیروی هوافضای روسیه در اواخر شهریور ۱۳۹۹ اعلام کرد که تلاش بمبافکن‌های امریکایی برای نزدیک شدن به مرزهای روسیه اقدامی تحریک‌آمیز و غیردوستانه بوده است. کما اینکه در تاریخ هفتم شهریور (۲۸ اگوست)، شش بمبافکن امریکایی هم‌زمان بر فراز ۳۰ کشور عضو ناتو به پرواز درآمدند. «سرگئی شویگو» وزیر دفاع روسیه نیز اعلام کرد در مقایسه با سال ۲۰۱۹، پروازهای جاسوسی ناتو در نزدیکی مرزهای روسیه ۲۰ درصد بیشتر شده است.

■ **جمع‌بندی**

مجموع این اقدامات امریکاز خروج از یک پیمان بین‌المللی کنترل تسلیحات تا آزمایش موشک جدید روسیه به این اقدامات تحریک آمیز نظامی نشان می‌دهد که از دیدگاه واشنگتن همچنان که در اسناد بالادستی آن به ویژه سند استراتژی امنیت ملی امریکا در سال ۲۰۱۷ آمده است، روسیه با توجه به توانمندی هسته‌ای آن بزرگ‌ترین تهدید امنیت تری برای محسوب می‌شود. در واقع هدف کلی اقدامات اخیر امریکای نیز خروج از محدودیت‌های مربوط به کنترل و نظارت بر تسلیحات و پایگاه‌های نظامی، کسب برتری بر روسیه در زمینه تسلیحات تأثیر گذار در نتیجه جنگ‌های موسوم به تسلیحات تغییر دهنده نتیجه بازی Game changer Weapons است. ضمن اینکه در راستای دکترین هسته‌ای ۲۰۱۸ امریکا، توانایی حملات پیش‌دستانه هسته‌ای علیه روسیه با استفاده از بمبافکن‌های استراتژیک از اهمیت زیادی برخوردار است و به همین دلیل این هواپیماها به‌طور قابل توجهی پروازهای خود را در اطراف روسیه افزایش داده‌اند.

رویکرد

اردک لنگی که بر دهان اسب دولتی بعدی امریکا لگام می‌زند

مین‌گذاری ترامپ در مسیر بایدن

■ **سیدنعمت‌الله عبدالحیم‌زاده**

دونالد ترامپ رئیس‌جمهور امریکا با وجود شکست‌های تیم حقوقی‌اش در دادگاه‌های ایالتی امریکا، هنوز حاضر به قبول شکست نیست و در نهایت پذیرفته در صورتی کاخ سفید را در روز ۲۰ ژانویه ترک خواهد کرد که آرای مجمع الکتزال به نفع رقیبش جو بایدن باشد. این یک اعتراف ضمنی به شکست است زیرا شکست نیست که بایدن با داشتن ۳۰۶ رأی الکتزال در مقابل ۲۲۲ رأی الکتزال ترامپ، پیروزی نهایی مجمع الکتزال خواهد بود. با این حال، به نظر می‌رسد ترامپ نه تنها حاضر نمی‌شود به شکست خود اعتراف کند بلکه برنامه‌ای گسترده در پیش گرفته تا اینکه کار بایدن را در کاخ سفید سخت‌تر از وضعیت فعلی بکند. شاید دیگر کشورها انتظار سیاست جدیدی از بایدن برای خروج امریکا از انزواى دوران ترامپ داشته باشند، اما به نظر می‌رسد که کار بایدن در داخل امریکا کمتر از خارج آن نباشد و حتی به جرئت می‌توان گفت کار او در داخل امریکا بسیار سخت‌تر و پیچیده‌تر باشد. در عیارت دیگر، ترامپ در این چند هفته مانده تا پایان ریاست جمهوری‌اش قصد دارد تا امریکایی‌های بایدن به ارت بگذارد که نتواند طی چهار سال آینده سر و سامانی به آن بدهد.

■ **اردک لنگ**

اصطلاح اردک لنگ در عرف سیاسی امریکا به دو ماه بعد از انتخابات ریاست جمهوری امریکا تا زمان تحلیف رئیس‌جمهور منتخب گفته می‌شود. این دوره‌ای است کوتاه تا رئیس‌جمهور وقت زمینه را برای انتقال قدرت به رئیس‌جمهور منتخب فراهم کند. کارهای زیادی باید انجام شود و جدایی از دی‌سی، آنها هم باید با شرایط محیط کاری خود آشنا بشوند و هم به فکر اراداندازی می‌شود و اینکه اعضای تیمش قبل از شروع رسمی کارشان به خوبی است که این فرآیندی زمانبر و تا اندازه‌ای پیچیده است و تعیین‌شمعیون و ۲۰ هزار دالاری از بودجه عمومی فدرال برای این کار نشان می‌دهد که مرحله انتقالی و ارتباط تیم‌های دو طرف چه هزینه‌های را در پی دارد. با این حال، ترامپ تا آنجا که می‌توانست در راه فرایند انتقال قدرت سنگ‌اندازی می‌کرد و مانع از این می‌شد تا تیم او راه را برای ورود تیم بایدن به کاخ سفید و دیگر ادارات فدرال هموار کند. در نهایت وقتی که آرای دادگاه‌های ایالتی در جورجیا، پنسیلوانیا، آریزونا و میسیسیگان به نفع تیم حقوقی ترامپ رأی ندادند و اعتراضات آنها به انتخابات و وقوع تقلب را رد کردند، ترامپ دیگر چاره‌ای جز این نداشت که در ۲۴ نوامبر اجازه همکاری با تیم انتقالی جو بایدن را به کارمندانش بدهد، هر چند که بلافاصله کمی بعد ادعاهای خود مبنی بر تقلب در انتخابات و عدم پیروزی بایدن را تکرار کرد.

■ **جنگ با وایروس یا یکدیگر**

بایدن روز چهارشنبه ۲۵ نوامبر و در سخنرانی به مناسبت مراسم شکرگزاری گفت: «هی دلم که کشور از جنگ خسته شده ولی باید به یاد بیاوریم که ما در حال جنگ با یک ویروس هستیم بن جعد یا یکدیگر». این حرف او به خوبی نشان داد که بعد از رسیدن به مقام ریاست جمهوری، اولویتش فقط مبارزه با ویروس کرونا نیست بلکه علاوه بر این، باید به این فکر باشد که کشور را چگونه برای این مبارزه متحد کند. ترامپ با پیش از ۱۳ میلیون و ۲۰۰ هزار مبتلا به ویروس کرونا و ۲۶۵ هزار فوتی بالاترین آمار تلفات ناشی از همه‌گیری این ویروس را در سطح جهان دارد اما شخص ترامپ نه تنها سیاستی متحد و یکپارچه را برای مبارزه با این ویروس در پیش نگرفت بلکه چنان شکافی در جامعه امریکا به وجود آورد که به نظر نمی‌رسد بایدن بتواند به راحتی این شکاف را برطرف کند. در واقع، حتی وقتی که ترامپ در اوایل اکتبر به ویروس کرونا مبتلا شد و مجبور بود برای معالجه در بیمارستان نظامی مخصوص ریاست جمهوری والتز ریسد قرنطینه بشود، باز رفتار او به نحوی بود که ایسن بیماری و ابتلا به آن را دست کم گرفته است. او گذشته از اینکه همین روش را در ابتدای شیوع همه‌گیری در امریکا داشت، بارها توصیه‌های اساسی برای رعایت قرنطینه، فاصله اجتماعی و از همه مهم‌تر، استفاده از ماسک را به تمسخر می‌گرفت، او هرگز حاضر نشد استفاده عمومی از ماسک را الزامی کند و وقتی که از بیمارستان والتز رید مرخص شد، در حرکتی نمادین، ماسک خود را در آورد و آن را به سوی حضار پرت کرد.

او در مناظره تلویزیونی با بایدن، رقیب را به خاطر این دستورالعمل به بحث بیشتر نیاز دارد، دستورالعمل تنها بعد از تصویب هر دو هیئت‌نهایی پنداشته می‌شود. در نهایت، دفتر سیاسی طالبان در قطر مجبور شد در تاریخ هشتم آذر رسماً اعلام کند که دستورالعمل مذاکرات صلح میان هیئت‌های افغانستان و این گروه، در ۲۱ ماده به تاریخ ۲۵ آبان نهایی شده تا بگوید ادامه بن‌بست در روند مذاکرات، دیگر هیچ ربطی به این گروه و عدم انعقاد بی‌ری آن ندارد. پس از این اعلام طالبان در قطر، نادر نزاری، یکی عضو هیئت مذاکره دولت افغانستان نیز مجبور شد اعلام کند که هیئت‌های مذاکره کننده در دوحه «صراً در مورد ۲۱ ماده طرزالعمل مجالس مذاکرات، به استثنای مقدمه آن، در اصول به توافق رسیدند» اما به گفته نادر، از آنجایی که متن مقدمه این دستورالعمل به بحث بیشتر نیاز دارد، دستورالعمل تنها بعد از تصویب هر دو هیئت‌نهایی پنداشته می‌شود.

چرا این بار دولت افغانستان چوب لای چرخ مذاکرات با طالبان می‌گذارد؟

نیم‌نگاه اشرف غنی به بایدن

از دوحه به کابل فراخوانده است. استاگرزی و رحیمی در کابل تلاش کردند تا موافقت ریاست‌جمهوری را برپیرامون موارد توافق شده با گروه طالبان کسب کنند، اما اشرف غنی از موارد توافق شده با طالبان ناراضی است.

اما موارد توافق میان هیئت دولت افغانستان و گروه طالبان و دلایل نارضایتی اشرف غنی چیست؟ توافق روی دستورالعمل مذاکرات بین‌الافغانی بیانگر انعطاف‌پذیری طالبان بوده که خواست هیئت دولت افغانستان را پذیرفته است. از طرف دیگر، دولت افغانستان نیز پذیرفته که خواست‌های این طرف به آنچه طالبان می‌خواهند، اضافه شود. اما این موارد توافق هیئت‌های دولت افغانستان و طالبان چیست که سبب نارضایتی اشرف غنی شده است؟ به گزارش اطلاعات روز و بر اساس صحبت‌های یکی از اعضای هیئت مذاکره کننده، این هیئت در مقابل خواسته‌های طالبان در رابطه با محور بودن توافقنامه دوحه میان امریکا و طالبان کوتاه آمده و دو طرف روی این موضوع که بنیاد حل اختلافات، «توافقنامه امریکا و طالبان» باشد، توافق کرده‌اند، اما در کنار آن، اعلامیه‌های سازمان ملل و شورای امنیت این سازمان و همچنین قطعنامه «لویه جرگه» نشست بزرگان) در کابل نیز در نظر گرفته شود.

همچنین به نوشته روزنامه ۸ صبح، چاپ کابل، یکی دیگر از مواردی که روی آن توافق شده، تغییر دو اصطلاح «دولت جمهوری اسلامی» و «مارت اسلامی» به اصطلاح «طرفین جنگ یا طرفین مذاکره» است. گروه طالبان، در طول دوره مذاکرات، دولت افغانستان را به‌عنوان «دولت» و همچنین این دولت، گروه طالبان را به عنوان «مارت اسلامی» به رسمیت نمی‌شناسخت، بنابراین دو طرف توافق کردند که پس از این، تنها با اسم «طرف‌های جنگ» وارد مذاکره شوند؛ هر چند برخی ایسن توافق را به معنای تنزل جایگاه دولت افغانستان به یک گروه دانسته‌اند.

به نظر می‌رسد اشرف غنی در هر دو مورد توافق شده ملاحظات خود را دارد. در مورد توافق اول، ریاست جمهوری افغانستان گفته است که باید «قطعنامه شورای امنیت، «خواست مردم در لویه‌جرگه مشورتی صلح» و «اراده دولت گروه طالبان» به گونه صریح در توافق با این گروه ذکر شود و بر این اساس، همچنان با محور قرار گرفتن توافقنامه صلح امریکا و طالبان در مذاکرات بین‌الافغانی مخالفت برناتیا و امریکا خواستار نهایی شدن تشکیل شورای عالی